

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 20 hallituksen esityksestä laiksi sairausvakuutuslain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunta on 8 päivänä lokakuuta 1985 lähettänyt sosiaalivaliokuntaan valmisteltavasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 181 laiksi sairausvakuutuslain 16 §:n muuttamisesta.

Valiokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväkseen myös eduskunnan 25 päivänä huhtikuuta 1984 sosiaalivaliokuntaan lähettämän ed. Vihriälän ym. lakialoitteen n:o 43/1984 vp. laiksi sairausvakuutuslain 16 §:n muuttamisesta ja eduskunnan 25 päivänä lokakuuta 1985 sosiaalivaliokuntaan lähettämän ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoitteen n:o 91 laiksi sairausvakuutuslain 16 §:n muuttamisesta. Edelleen sosiaalivaliokunta on ottanut käsiteltäväkseen eduskunnan 17 päivänä kesäkuuta 1983 valiokuntaan lähettämän ed. Söderströmin ym. toivomusaloitteen n:o 1433/1983 vp. ylä- ja alarajan määrittämisestä sairaus- ja äitiyspäivärahoille, eduskunnan 20 päivänä maaliskuuta 1984 valiokuntaan lähettämän ed. Eklundin ym. toivomusaloitteen n:o 461/1984 vp. sairaus- ja äitiyspäivärahojen erojen pienentämisestä sekä eduskunnan 29 päivänä maaliskuuta 1985 valiokuntaan lähettämän ed. Isohookana-Asunmaan ym. toivomusaloitteen n:o 534 alimman sairauspäivärahan korottamisesta pysyväishoidossa olevien hoitomaksujen huojentamiseksi.

Asian johdosta ovat olleet valiokunnassa kuultavina esittelijä Anja Kairisalo ja erikoistutkija Matti Toiviainen sosiaali- ja terveystieteiden osastopäällikkö Olavi Suihko Kansaneläkelaitoksesta, ylitarkastaja Kauko Salo sosiaalivaltiosihteerin, oikeustieteen kandidaatti Johan Åström Suomen Työntekijäin Keskusliitosta, sosiaalipoliittinen asiamies Veikko Savola Liiketoimintajain Keskusliitosta, osastonjohtaja Iikka B. Voipio Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitosta, tutkimussihteerinä Riitta Martiskainen Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitosta, sosiaaliasiain sihteerinä Kai Libäck Akavasta ja osastopäällikkö Keijo Hyvönen Maataloustuottajain Keskusliitosta. Käsiteltyään asian valiokunta esittää seuraavaa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan sairausvakuutuslain mukaisen vähimmäispäivärahan korottamista vuoden 1986 tasossa kolmella markalla, minkä laissa käytetyn vuoden 1984 tasossa arvioidaan merkitsevän 2,60 markan korotusta. Sairauspäivärahan korotus vaikuttaa myös äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan määrään päivää kohti sekä lasten kotihoidon tuesta annetun lain mukaiseen kotihoidon tuen perusosan, sisaruskorotusten ja lisäosien määrään.

Lakialoitteen n:o 43/1984 vp. sisältö vastaa muutoin hallituksen esitystä, mutta vähimmäispäivärahan markkamäärän asemesta käytettäisiin perustana kansaneläkkeen pohjaosan toisen kalusryhmän täysimääräisen yksinäiselle henkilölle maksettavan lisäosan kolmasosa.

Lakialoitteessa n:o 91 ehdotetaan vähimmäispäivärahan suuruudeksi 85 markkaa ja korkeimmaksi päivärahaa 300 markkaa, molemmat si-
dottuna vuoden 1986 palkkatasoon.

Toivomusaloitteessa n:o 1433/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin sairaus- ja äitiyspäivärahalainsäädännön muuttamiseksi niin, että minimipäiväraha säädettäisiin 60 markaksi ja päivärahaa 200 markkaan ja että näitä raja-arvoja tarkistettaisiin vuosittain indeksin mukaan.

Toivomusaloitteessa n:o 461/1984 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin sairaus- ja äitiyspäivärahojen suurien erojen tasoittamiseksi siten, että vähimmäispäivärahojen markkamääriä korotetaan selvästi ja suuria päivärahoja rajoitetaan.

Toivomusaloitteessa n:o 534 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi pikaisesti toimenpiteisiin alimman sairausvakuutuspäivärahan korottamiseksi tuntuvasti ja samalla alentaisi pysyväishoidossa olevien potilaiden hoitopäivämaksun kattoa.

Sosiaalivaliokunta edellyttää, että hallitus selvittää sairausvakuutuspäivärahojen kohtautumisen ja sen, paljonko haetaan muuta toimeentulo-

turvaa samanaikaisesti sairauspäivärahan kanssa. Selvitysten perusteella tulee ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin nykyistä aukottomamman ja yksinkertaisemman perustoimeentuloturvan kehittämiseksi.

Sosiaalivaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä. Tästä syystä sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Helsingissä 28 päivänä marraskuuta 1985

Samalla sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakialoitteet n:o 43/1984 vp. ja 91 hylättäisiin.

Edelleen sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että toivomusaloitteet n:o 1433/1983 vp., 461/1984 vp. ja 534 hylättäisiin.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Halonen ja varapuheenjohtaja S. Mikkola, jäsenet Ahonen, Ikonen, H. Kempainen, Könkkölä, P. Leppä-

nen, Lipponen, Louvo, Nordman, Pesola, Rantanen, Raudaskoski, Skön ja Stenius-Kaukonen sekä varajäsen Törnqvist.

Vastalause

I

Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä hallituksen esityksen pohjalta eduskunnassa vuoden 1983 joulukuussa hyväksytty sairausvakuutuslain mukaisten päivärahojen leikkaus on johtanut ristiriitaisuuksiin. Työnantaja ja vakuutettu maksavat sairausvakuutusmaksut täydestä palkasta, mutta päivärahaa ei kuitenkaan makseta samassa suhteessa. Tämä aiheuttaa epäluottamusta sairausvakuutusjärjestelmää kohtaan, mikä on lisän-

nyt uusien ryhmävakuutusjärjestelmien käyttöönottoa työmarkkinasopimuksilla. Kansaneläkelaitoksen laskelmien mukaan päivärahojen leikkaamisella ei ole ollut edes valtiontaloudellista merkitystä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön liittyvä lakiesitys hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

sairausvakuutuslain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain 16 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1983 annetussa laissa (1119/83), näin kuuluvaksi:

16 §

Päivärahan määrä päivää kohden on vähimmäispäiväraha, 37,70 markkaa, lisättynä 30 prosentilla vakuutetun verotuksessa, asetuksella säädettyinä kalenterivuotena todettujen työtulojen

kolmassadasosasta, kuitenkin vähintään 80 prosenttia työtulojen kolmassadasosasta, jos työtulot eivät ylitä 80 560 markkaa. Jos työtulot ylittävät 80 560 markkaa, päivärahan määrä on 80 prosenttia 80 560 markan kolmassadasosasta lisätty-

nä 50 prosentilla 80 560 markkaa ylittävän osan kolmassadasosasta. (Poist.) Jollei vakuutetulla ole edellä mainittuna aikana ollut työtuloja, päivärahan määrä päivää kohden on vähimmäispäivärahan suuruinen.

Voimaantulosäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 28 päivänä marraskuuta 1985

Saara Mikkola

Helena Pesola

Anna-Kaarina Louvo

II

Sairausvakuutuslain mukainen vähimmäispäiväraha on nyt 37,95 markkaa. Sosiaalivaliokunnan enemmistö on tyytynyt hallituksen esitykseen kolmen markan tasokorotuksesta päivärahan vähimmäismäärään. Tämä merkitsee, että vähimmäispäiväraha on indeksikorotus mukaanlukien ensi heinäkuun alusta arviolta vain 43,65 markkaa eli noin 1 100 markkaa kuukaudessa, josta vähennetään vielä verot.

Alimmat sairausvakuutuslain mukaiset päivärahat jäävät huomattavasti alle sen vähimmäistason, mikä sosiaalihuoltolain mukaan on katsottu välttämättömäksi toimeentulon edellytykseksi. Valtiovarainministeriön arvion mukaan toimeentulotuen mukainen vähimmäisturva on keskimäärin 1 687 markkaa kuukaudessa nettona yksinäiselle henkilölle. Tässä on otettava huomioon, että perusosan ylittävältä osalta toimeentulotuki vaihtelee tapauskohtaisesti riippuen asumis-, vaate- ym. erikseen huomioon otettavista menoista.

Vähimmäispäivärahan alhaisuus johtaa siihen, että pienempien päivärahojen saajat joutuvat vähimmäistoimeentulona riittäväksi katsottavan toimeentulon saavuttamiseksi turvautumaan toimeentulotukeen. Näin tapahtuu erityisesti pitkäaikaistyöttömille. Tätä SKDL:n eduskuntaryhmä ei pidä tarkoituksenmukaisena.

SKDL:n eduskuntaryhmän mielestä sairausvakuutuslain mukainen vähimmäispäiväraha tulisi nostaa 85 markkaan päivältä eli noin 2 000 markkaan kuukaudessa.

Tässä vaiheessa nostamamme keskustelu keskeisten toimeentuloturvaetuksien erilaisesta ja toimeentulotuen alapuolelle jäävästä vähimmäistasosta johti siihen, että sosiaalivaliokunta päätti

edellyttää asioiden selvittämistä ja selvitysten perusteella ryhtymistä tarpeellisiin toimenpiteisiin nykyistä aukottomamman ja yksinkertaisemman perustoimeentuloturvan kehittämiseksi. Erikseen olisi mielestämme tullut kiirehtiä työttömien sairausajan toimeentulon turvaamista kattavasti, vaikka se sisältyykin edellä mainittuun lausumaan, sillä se vaatii pikaista korjaamista.

Olemme toistuvasti esittäneet, että sairauspäivärahoille on saatava katto, joksi ehdotamme edelleen 300 markkaa päivässä. Pääministeri Sorsa on viime viikolla tukenut katon asettamista palkka- ja eläketuloille. Katon soveltaminen käytäntöön voitaisiin aloittaa nyt sairauspäivärahoista.

Vuonna 1984 päivärahoja maksettiin yhteensä 1,8 miljardia ja äitiysrahoja 1,6 miljardia markkaa. Päivärahoista työnantajille maksettiin 820 miljoonaa markkaa eli 45 prosenttia ja äitiysrahoista 266 miljoonaa eli 16,2 prosenttia siltä ajalta, jolta työnantaja maksaa työntekijälle palkkaa. Mielestämme tältä ajalta työnantajalle pitäisi maksaa ainoastaan vähimmäispäivärahan suuruisen palautus.

SKDL:n edustajina valiokunnassa kannatimme edustaja Könkkölän ehdotusta, että tämän hallituksen esityksen yhteydessä olisi otettu käsitteelyyn myös lakialoite n:o 105/1984 vp., jossa ehdotetaan matkakustannuskorvausten parantamista hoitoa sarjana annettaessa, mutta valiokunnan enemmistö ei tähän suostunut.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

sairausvakuutuslain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain 16 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1983 annetussa laissa (1119/83), näin kuuluvaksi:

16 §

Päivärahan määrä päivää kohden on vähimmäispäiväraha, 85 markkaa lisättynä 30 prosentilla vakuutetun verotuksessa, asetuksessa säädettyinä kalenterivuotena todettujen työtulojen kolmassadasosasta, kuitenkin vähintään 80 prosenttia työtulojen kolmassadasosasta, jos työtulot eivät ylitä 75 000 markkaa. Jos työtulot ylittävät 75 000 markkaa, päivärahan määrä on 80 prosenttia 75 000 markan kolmassadasosasta lisättynä 50 prosentilla 75 000 markkaa ylittävän osan kolmassadasosasta. Jos työtulot ylittävät 120 000 markkaa, päivärahan määrä 120 000 markkaa ylittävältä osalta on 30 prosenttia 120 000 mark-

kaa ylittävän osan kolmassadasosasta. *Korkein päivärahan määrä on kuitenkin 300 markkaa.* Jollei vakuutetulla ole edellä mainittuna aikana ollut työtuloja, päivärahan määrä päivää kohden on vähimmäispäivärahan suuruinen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Tätä lakia sovellettaessa pidetään 16 §:n 1 momentissa säädettyjä markkamääriä vuoden 1986 yleistä palkkatasoa vastaavina.

Helsingissä 28 päivänä marraskuuta 1985

Marjatta Stenius-Kaukonen

Pekka Leppänen

III

1. Valiokunnan olisi tullut ottaa käsittelyyn tässä yhteydessä lakialoitteeni n:o 105/1984 vp. matkakulujen korvaamiseksi hoitosarjojen osalta. Tähän liittyy ongelmia, jotka valiokunta on osaltaan selvittänyt aikanaan yksimielisesti, mutta lain täysistuntokäsittelyn aikana sairausvakuutuslaki muista syistä äänestettiin yli vaalien.

Tilanne on kohtuuton niille vaikeavammaisille henkilöille, jotka ennen Valtava-uudistusta saivat

matkakulunsa korvattua invalidihuoltolain perusteella.

2. Mielestäni sairausvakuutuksen peruspäiväraha on esitetyssä muodossa liian matala. Päivärahalle olisi asiallista asettaa yläraja. Samoin työttömyysajalta sairauspäivärahan ja työttömyysturvan katkeaminen välillä kokonaan on kohtuutonta. Tästä olisi valiokunnan mietinnössä pitänyt puhua.

Helsingissä 28 päivänä marraskuuta 1985

Kalle Könkkölä